

Från riksdagsdebatten

Då och då återkommer i riksdagsdebatten vissa skattefrågor som tidigare behandlats med negativ utgång. Till dessa hör t. ex. frågorna om utvidgade möjligheter till förlust- och resultatutjämning vid inkomstbeskattningen och – på senare tid – om ändrade avdragsregler beträffande låneräntor. Dessa frågor debatterades på nytt den 27 oktober 1971. Utgången blev densamma om förut, dvs. riksdagen avslag på motioner som väckts. Även om det inte är några nya frågor kan det vara på sin plats att något redogöra för riksdagsbehandlingen.

A. Förlust- och resultatutjämningen

Riksdagsmotionerna

I motionerna 1971 : 235 (Josefson i Arrie m. fl. -c) och 1971 : 305 (Ericsson i Åtvidaberg m. fl. -fp, c) aktualiserades frågan om en allmän öppen resultatutjämning genom rätt för den skattskyldige att göra avsättningar till investeringskonto.

I motionen 1971 : 316 (Johansson i Skärstad m. fl. -c) begärdes utredning av frågan om inkomstutjämning för konstnärer.

I motionen 1971 : 615 (Magnusson i Borås m. fl. -m, c, fp) hemställdes om vissa ändringar i förlustutjämningsförordningen. Förslagen innefattade bl. a. en uppmjukning av den nuvarande förordningens krav på fullgjord deklarationsskyldighet för förluståret. Det borde alternativt räcka om skyldigheten fullgjorts för något av de två närmast föregående åren. Vidare föreslogs beträffande familjebolagen att rätten till förlustutjämning skulle kunna utnyttjas t. ex. i fall då änka och barn efter en hälftendelägare överlåter sina aktier i bolaget till den andre hälftendelägaren och denne vill göra avdrag för förlust som uppkommit innan han övertog de efterlevandes aktier. Nu krävs att ägareförhållandena i det väsentliga är desamma då förlusten skall utnyttjas som vid förlusttillfället.

Än vidare yrkades i samma motion ett genomförande av en möjlighet till progressionsutjämning sådan som den som en gång i tiden föreslogs av 1957 års skatteutredning. En sådan utjämning skulle enligt motionärerna tillgodose inkomsttagare med starkt varierande inkomster såsom författare, konstnärer, skådespelare, advokater och fria företagare. Dessa kan sägas vara missgynnade i förhållande till inkomsttagare med fastare anställningsförhållanden.

Även i denna motion framfördes önskemål om en allmän öppen resultatutjämning genom den s. k. kontometoden.

Skatteutskottet

Skatteutskottet framhöll (bet. nr 55) att samtliga de förevarande motionerna tagit upp frågor rörande resultatutjämning vid beskattningen, vilka tidigare varit föremål för riksdagens prövning åtskilliga gånger. De skäl av kontrollteknisk och annan art som bevillningsutskottet därvid åberopat mot ett bifall till de i motionerna framställda yrkandena ägde enligt skatteutskottets mening alltjämt giltighet. Avslutningsvis tillade utskottet att såvitt utskottet kunde bedöma redan gällande beskattningsregler erbjöd

tillräckliga möjligheter att genom vinstreglerande dispositioner av skilda slag åstadkomma en faktisk utjämning mellan olika år av skattemässiga vinster och förluster. Skatteutskottet ansåg sig därför böra avstyrka bifall till motionerna. (Bland reservanternas var givetvis de utskottsledamöter som motionerat.)

Riksdagsdebatten

I riksdagsdebatten uppträdde några talare till försvar för motionerna.

Herr *Johansson i Stockholm* (c) framhöll bl. a. att trots de befintliga möjligheterna till resultatutjämning det fanns företag som i realiteten var ställda utanför dessa möjligheter och inte kunde utnyttja de nuvarande reglerna. Detta gällde de många företag som inte var aktiebolag eller som inte hade varulager — t. ex. många serviceföretag — och därför inte kunde använda investeringsfonderna eller de värderingsregler som det fanns möjlighet att utnyttja när det gällde varulager. För att ge en möjlighet till stabilisering och konsolidering för i första hand mindre företag borde man utreda ett system med resultatutjämning genom användande av en kontometod. — — — Det borde vara ganska enkelt att anknäta arbetsmarknadspolitiska och lokaliseringspolitiska motiv till användningen av dessa investeringskonton, ansåg talaren.

Skatteutskottets position vidhölls av dess ordförande, herr *Brandt* (s), som bl. a. framhöll att den svenska skattelagstiftningen i huvudsak byggde på principen om beskattningens slutenhet. Härifrån hade enligt herr Brandt gjorts två väsentliga avsteg, nämligen skogskontolagstiftningen och beskattningen av ackumulerad inkomst. I båda dessa fall gällde det emellertid inkomster som rätteligen influtit under ett flertal år. Men yrkandena i motionerna avsåg något helt annat, nämligen en generell utjämning av inkomster som belöper på ett enda beskattningsår. Enligt herr Brandt menade utskottet att redan gällande beskattningsregler medgav tillräckliga möjligheter att genom vinstreglerande dispositioner av skilda slag åstadkomma en faktisk utjämning mellan olika år av skattemässiga vinster och förluster.

Herr *Johansson* fann sig föranlåten fråga herr Brandt om han verkligen ansåg att det nuvarande systemet fungerade tillfredställande för de mindre företagen som inte hade möjlighet att använda investeringsfonder eller att göra vinstreglerande dispositioner genom värdering av varulager.

Herr *Brandt* sade sig förmoda att detta problem kunde komma att tas upp av företagsbeskattningssakkunniga. Kunde man finna någon bättre lösning än vi har idag skulle han gärna medverka till att genomföra den.

Riksdagens majoritet biföll utskottets hemställan, dvs. motionerna avslogs.

Om konstnärerna blev det ingenting sagt i debatten.

B. Avdragsrätten för låneräntor

Riksdagsmotionerna

I motionen 1971:314 (Hermansson i Stockholm m. fl. -vpk) hemställdes att avdragsrätten för skuldränta skulle begränsas till att gälla skuldbelopp understigande 100.000 kr.

I motionen 1971:581 (Bergqvist m. fl. -s) hemställdes att riksdagen i skrivelse

till Kung. Maj:t skulle begära en utredning om förutsättningarna för en förändring av ränteavdraget vid inkomstbeskattningen så att avdraget skedde från skatten med en viss fast del av räntekostnaderna och därmed blev oberoende av inkomsttagarens marginalskatt.

Skatteutskottet

Enligt utskottet (bet. nr 56) var en grundläggande princip i svensk beskattningsrätt att vid beräkning av skattepliktig inkomst avdrag medges för samtliga kostnader för intäkternas förvärvande och bibehållande men att avdrag inte medges för levnadskostnader och inte heller för kapitalavbetalning på lån. Räntan på ett lån är däremot avdragsgill oavsett för vilket ändamål lånet tas. Utskottet fortsatte.

Enligt skatteutskottets mening kan man knappast rikta några berättigade invändningar mot att ränta alltid behandlas som en avdragsgill omkostnad. Med nuvarande intäktsbegrepp i förvärvskällan kapital beskattas nämligen som intäkt av kapital varje ränteintäkt – oavsett grunden för dess uppkomst – som inte är hänförlig till någon annan av den skattskyldiges förvärvskällor. Det förefaller då utskottet naturligt att man i förvärvskällan kapital också får dra av de räntekostnader som inte hänför sig till någon annan förvärvskälla.

Progressionen vid beskattningen leder naturligt nog till att ett ränteavdrag ger mera i kronor räknat till en hög- än en låginkomsttagare. Detsamma gäller f. ö. alla omkostnadsavdrag enligt kommunalskattelagen. Den skattereduktion som tillkom i samband med 1970 års skattereform kan enligt utskottets mening inte jämföras med ett omkostnadsavdrag. Dess syfte är uteslutande att modifiera effekten av den individuella beskattningen för bl. a. sådan skattskyldig vars make inte kan utnyttja grundavdraget. Skattereduktionen ingår inte som ett led i taxeringen, dvs. det förfarande där man beräknar en skattskyldigs till statlig och kommunal inkomstskatt beskattningsbara inkomst. Skattereduktionen sker i stället på upp bördsstadiet och den administreras av lokal skattemyndighet.

Om man i enlighet med yrkandet i motionen 1971: 581 beskattar ränteinkomster enligt en progressiv skala men ger avdrag enligt en proportionell metod förtar man ränteavdraget dess egenskap av omkostnadsavdrag och detta strider enligt utskottets mening mot principen om att skatt skall utgöras efter förmåga.

Rätten till avdrag för ränta på skuld måste, anförde utskottet avslutningsvis, anses så central i det svenska beskattningssystemet att en begränsning av denna rätt knappast torde kunna komma till stånd utan en grundlig omprövning av beskattningsreglerna över huvud taget. Med hänsyn härtill och då ett förverkligande av motionärernas förslag kan väntas få betydande negativa effekter även för andra än höginkomsttagare avstyrkte skatteutskottet bifall till motionerna.

Riksdagsdebatten

I riksdagen blev det en ganska omfattande diskussion. Några axplock ges här.

Herr *Werner* (vpk) framhöll att det nuvarande systemet med avdragsrätt för skuldräntor i första hand gynnade de höga inkomsttagarna och de stora förmögenhetsägarna och att avdragsrätten förelåg oberoende av vilket ändamål lånet var avsett för.

Herr *Berqvist* talade för sin motion och ville betona att ett ränteavdrag betydde mera i kronor räknat för den höge inkomsttagaren än för den låge inkomsttagaren. Därför skulle det från jämlikhetssynpunkt vara rätt mycket att vinna om man ändrade konstruktionen på ränteavdraget så att man från nettoräntekostnaderna fick dra

av en fast del i stället för att avdraget kopplades till inkomstagarens marginalskatt. Bl. a. skulle man genom ett sådant system slippa att valet av bostadsform i så hög grad påverkades av skattesynpunkter.

Herr *Wärnberg* (s) gick i svaromål till förman för utskottets ståndpunkt. Han anförde bl. a.

En mycket klar regel i svenskt skattesystem är att omkostnader som är nödvändiga för intäkternas förvärvande är avdragsgilla, medan sådana kostnader som är privata levnadskostnader i den mån de inte täcks av grundavdragen är den skattskyldiges ensak. Jag tror att det råder en rätt allmän enighet om att det här är en klok regel.

En konsekvens av det synsättet måste bli att räntor på upplånat kapital, som är nödvändigt för att den skattskyldige skall ha sin förvärvsinkomst, måste betraktas som en omkostnad och därför vara avdragsgilla, oberoende av sin storlek. Det vore fullständigt orimligt, enligt min uppfattning, om en hårt skuldsatt näringsidkare skulle vara i samma beskattningssituation som den företagare som har en förmögenhet och inte behöver ta upp några lån, och de två företagarna alltså skulle vara i samma sits.

Detsamma är givetvis förhållandet med villaägarna. Herr Bergqvist har sagt att en villa egentligen är en levnadsomkostnad. Den är inte en levnadsomkostnad i vårt skattesystem i dag, utan en villa är en förvärvskälla. Eftersom den är en förvärvskälla beskattas alltså förmånen att bo i den efter ett visst system, och då måste räntorna också vara avdragsgilla.

I konsekvens med vad jag här har sagt om att privata levnadskostnader inte är avdragsgilla medger jag utan vidare att ränta på lån, upptagna för konsumtion med eller utan lyx, inte borde få dras av. Jag erkänner alltså utan vidare att förhållandet skulle vara sådant, och åtskilliga är de utredningsmän här i landet som har gnuggat geniknölarna för att hitta på något sätt att göra så att de här lånen för de privata levnadsomkostnaderna inte blir avdragsgilla, men de har inte lyckats. Man har kommit fram till att det är omöjligt att avgöra vilka räntor som används till den privata levnadsomkostnaden och vilka som är omkostnadsavdrag i den förvärvskälla en person har.

Därför har man sagt att den inkonsekvens som finns – att räntor för alla lån är avdragsgilla – bedöms som en mindre olägenhet än den orättvisa som skulle uppstå om ränteavdrag bara beviljades för speciella ändamål med alla de kringgående manövrar som skulle bli följden. Den som har någon form av förvärvskälla med behov av lånat kapital skulle hur lätt som helst kunna flytta sina lån till den förvärvskällan. Vi skulle få hela serier av skatteprocesser och givetvis skulle de klara sig bäst som har det bäst ställt medan vanliga löntagare förmodligen aldrig skulle få någon avdragsrätt.

Det bästa beviset för hur krångligt och besvärligt det här är, är att skuldbelastningen på sommarvillor här i landet är mycket låg. Det beror till stor del på att sommarvillor ligger i andra kommuner än hemortskommunen och att underskottet vid den kommunala beskattningen då inte kan användas mer än i den kommun där sommarstugan ligger. I stället upptar man bara lånen i hemortskommunen för andra ändamål än just sommarstugan, och taxeringsnämnder som försöker gå på detta står sig i regel mycket slätt.

Jag hävdar att det måste vara ett mycket begränsat antal människor som lånar pengar till lyxkonsumtion av privata levnadsomkostnaders natur. Lån måste nämligen betalas igen, och ingen tar väl egentligen upp ett lån bara för att få ränteavdrag vid beskattningen. Det måste vara någonting av Ebberöds bank att skaffa sig skulder bara för nöjet att samhället betalar 60—70 procent av räntan. Amorteringarna på det upptagna lånet skall också betalas — och de är inte avdragsgilla. Jag tror alltså att det hör till rena undantagsfallen att man tar upp lån till lyxkonsumtion av privata levnadsomkostnaders natur.

Vidare kan man väl i dag säga att det ändå är en väsentlig skillnad mellan de människor som har lånat pengarna till sin villa och de som har satt in egna pengar i villan. Detta kommer man ju också åt, om man i stället höjer intäktsprocenten. Det är förmånligt i dag att bo i en villa ur skattesympunkt – inte bara för dem som har ränteavdrag nämligen utan även för dem som har haft egna pengar att bygga villan med. En som har satt in 150.000 kronor i en villa – vilket väl är en normal villakostnad i dag – får en mycket liten beskattning på avkastningen på de pengarna genom att man bara tar ut 2 procent av fastighetens taxeringsvärde som en intäkt. Det blir alltså en mycket låg beskattning jämfört med om man har satt in de 150.000 kronorna i en bank och får skatta för varje öre med undantag av det lilla sparavdraget.

Det är alltså intäktssidan man skall angripa när man angriper villorna och inte avdraget därför att villorna ändå hitintills är att betrakta såsom en förvärvskälla, förklarade herr Wörnberg.

I fortsättningen gick herr Wörnberg närmare in på den särskilda motiveringen som åberopats i motionerna bl. a. det förhållandet att ränteavdraget fick större betydelse och alltså var fördelaktigare för den större inkomsttagaren än för den mindre. Herr Wörnberg framhöll med anledning härav.

I vårt progressiva skattesystem får varje omkostnadsavdrag den effekt som motionärerna talar om. Ifall en stor inkomsttagare, som är arbetstagare, får avdrag för resor med bil till och från sitt arbete, så är detta bilavdrag för den som har stora inkomster värt mycket mera än för den som har små inkomster.

Om vi har skattefria traktamenten, så betyder dessa oerhört mycket mera för den som har stora inkomster än för den som har små inkomster. Och alla kostnader av den här typen är omkostnader för intäkternas förvärvande liksom räntorna är det i nästan all näringsverksamhet.

— — —

Beskattningsskyldighet och avdragsrätt för samma slag av inkomster eller omkostnader tycker jag fortfarande hör samman. Det är varken logiskt eller rättvist att en företagare – det är faktiskt de som vid sidan om villaägarna har de största lånen – lånar upp pengar till 10 procents ränta och kanske inte får mer än ett par procent större vinst skall skatta för 12 procent av avkastningen men inte får dra av de 10 procenten utan bara en liten del därav. Enligt min uppfattning är det inte logiskt att han inte får dra av den verkliga kostnaden, när han måste skatta för hela avkastningsresultatet av samma upplånade pengar.

Naturligtvis är det inte helt uteslutet att en företagare genom vissa manipulationer kan räkna ned sina inkomster till en kanske oförtjänt låg nivå och därigenom komma i rakt motsatt läge, dvs. tjäna på ett schabloniserat ränteavdrag. Det vore heller inte rättvist eller logiskt.

Samma kritik kan med ännu större styrka riktas mot kommunistförslaget. Enligt vänsterpartiet-kommunisternas förslag skulle alla företagare vägras ränteavdrag när skulden överstiger 100.000 kronor, men de skulle betala skatt på vad det lånade kapitalet ger i avkastning. Eftersom skuldbelastningen är mycket stor i de medelstora företagen skulle det vara den mest effektiva vägen att stoppa verksamheten för alla andra företagare än sådana som har mycket stort eget kapital – och det var väl ändå inte meningen!

Herr Wörnberg, som yrkade bifall till skatteutskottets hemställan, framhöll att ett enhälligt skatteutskott var av den mening att ränteavdragen måste behållas för att man skall uppnå rättvisa i beskattningen. Man är, påpekade han, inte rädd för att på annat sätt ingripa mot kapitalinkomster, men man hävdar att om man tillgriper de metoder som här har föreslagits, så går det galet på andra områden. Det är andra åtgärder som skall till.

Debatten fortsatte ett tag till. Resultatet blev dock att utskottets hemställan bifölls, dvs. även här avslogs motionerna.

C. O. S.